אירועים באגרות הראי"ה

ייסוד הרבנות הראשית לארץ ישראל

ט"ז באדר א' תרפ"א (24 בפברואר 1921)

6 אגרות

רקע, האגרות המרכזיות, ונוסח האגרות המלא

igrot.shlomo-aviner.net

רקע

הרבנות הראשית לארץ ישראל נוסדה בתקופת המנדט הבריטי, במקום מוסד החכם באשי של התקופה העות'מאנית. האספה המייסדת התכנסה ב-24 בפברואר 1921 (ט"ז באדר א' תרפ"א) בבית יהודיוף-חפץ בירושלים, ובחרה ברב קוק לרב הראשי האשכנזי ובהרב יעקב מאיר לרב הראשי הספרדי, ולצדם במועצה של שישה חברים.

הרב קוק ראה ברבנות הראשית הנהגה רוחנית כלל עולמית ולא מנגנון ביורוקרטי. הקמתה עוררה התנגדות חריפה מצד הרב יוסף חיים זוננפלד והרב יצחק ירוחם דיסקין וחוגי העדה החרדית בירושלים, ובאגרותיו פנה אליהם וקרא להם להצטרף לעבודה.

האגרות המרכזיות

כרך ד', אגרת אפו: בנו, הרב צבי יהודה

"צריכה להיות אסיפת הרבנים, בצירוף בע"ב ע"ד יסוד סידור הרבנות"

כרך ד', אגרת אצו: מכתב גלוי לרב יצחק ירוחם (דיסקין) ולרב חיים זוננפלד

"שהיא ענין סדור הרבנות בא"י שעפ"י הכרזת הנציב העליון ירום הודו, אנו נגשים לכונן אותו"

כרך ד', אגרת אפט: בנו, הרב צבי יהודה

"כבר תדע את אשר עבר עלינו פה בעניני סדור הרבנות. ובכלל ראינו יד ד' לטובה"

כרך ד', אגרת אקא: קהילת האשכנזים בקהיר

"שנסדרה לנו בעה"י רבנות-כללית-מאוחדת, מתוך בני כל העדות היהודיות השונות שלנו"

הרב שלמה אבינר

הוא הוא הבונה את נשמת התחיה, ואחד ממפעליו החשובים, ואולי המפעל המרכזי, הוא ייסוד הרבנות הראשית לישראל, בו כל כך טרח ועמל. זאת הנשמה הפנימית למדינה, מוח הקודש לאומה, השיבה שופטינו כבראשונה, גרעין הסנהדרין. (מקור: לרומם את הרבנות הראשית (אבינרפדיה))

כי, כבר מאז ,גם בעניין הרבנות הראשית לישראל, הותקף מרן הרב קוק, מבית ומחוץ, על ידי רחוקי תורה וגם על ידי קרובי תורה קנאים, שלא הבינו שצריך דבר אחד לדור, כהגדרתו של מרן הרב קוק :"כח רבני מרכזי הנותן נשמה לכל הכוחות העובדים אשר ביהדות" (ס' המזרחי רפ"ט). (מקור: לרומם את הרבנות הראשית (אבינרפדיה))

באגרת של הרב חרל"פ הוא מתאר את מאמציו של הרב קוק לאחד את רבני הארץ: כשהזמין את כל רבני ארץ ישראל לאספה, ביקש מהרב יצחק ירוחם דיסקין שיעמוד בראשה כזקן הרבנים, משום

שרצה שדבר לא יוחלט בארץ על פי דעת יחיד. וגם לאחר שנפגע היחס ביניהם, כשעלתה שאלת הרבנות הראשית פנה אליהם שוב במכתב, וביקש את השתתפותם. (מקור: מתוך ספרי הרב)

נוסח האגרות המרכזיות – עם ביאור

4 האגרות המרכזיות, כל אחת עם התמצית שלה. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אפו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ח' אדר ראשון תרפ"א **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

הם מצטערים שהרצי"ה אינו כותב לפחות כל שבוע. ר' שמעון גליצנשטיין עובד בכתיבת מכתבים להסתדרות. ההרצאה שנדפסה על ידי חברי המרכז יכולה לשמש סקירה לפרוגרמת הישיבה. צריכה להתכנס אסיפת רבנים ובעלי בתים לסידור הרבנות, אף ש'רבים משמאל, ומשמאל שבימין' מבקשים להרוס. שלא יחמיץ 'השעה המוכשרת' לשידוך.

עיקרי הדברים

- בקשה למכתבים.
- גליצנשטיין.
- פרוגרמת הישיבה.
- אסיפה לסידור הרבנות.
- שידוך.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום ח' לחדש אד"ר[2] תרפ"א[3]

בני מחמדי שליט"א[4] צמאים אנו כבר לדבריך, ולידיעות ברורות מכל אשר אתך. ולהתבשר בעהשי"ת[5] מהקדמת שובך בחסדי ד' לאה"ק[6] לחיים טובים ולשלו'[7]. יכונן ד' מעשי ידינו לטובה ולברכה לעבודתו ועבודת עם קדשו, לשם ולתהילה ולתפארת. מאד אנו מצטערים על מניעת מכתבך, באשר חשבנו שראוי שתודיענו לפחות בכל שבוע מאשר עמדך לטובה. הענינים פה בע"ה[8] הולכים ומסתדרים לאטם, אך הכח המעשי שלך חסר לנו מאד כמובן, הר"ש[9] גליצנשטיין [ראו (כרך ד', אגרת אמו)] עובד פה עמנו בתור עסקן בכתיבת מכתבים לעניני ההסתדרות הק'[10], השי"ת[11] יצליחנו ויעודדנו בישועתו. להר"ז[12] פינס [ראו (כרך ד', אגרת אפב)] כתבתי קצת דברים בשולי מכתב של הרש"ג[13], ואת ההרצאה שנדפסה ע"י[14] חברי המרכז, חושב אני בתור סקירה שעל פיה ראוי ליסד פרוגרמה מסודרת לישיבה שתתכונן בע"ה. צריכה להיות אסיפת הרבנים, [האספה שבה נוסדה הרבנות הראשית לארץ ישראל, אדר תרפ"א] בצירוף בע"ב ע"ד[15] יסוד סידור הרבנות, נקוה שהכל יהי'[16] כשורה אי"ה[17], אע"פ[18] שרבים משמאל, ומשמאל שבימין, קמים להרס ולבלבל, אך לד' הישועה, בשמחה של יועצי שלו'[19] המוקירים את בנין האומה, ומצפים לישועת ד' באמת על עם רטוש ונדכא, אשר בא מועד לרחם את לא רוחמה.

הנני כופל עתירתי שתתכונן בע"ה ותתקן כל הענינים הדרושים לנסיעה, ותמהר בע"ה לבא [ולעבוד] ביחד בע"ה בעבוה"ק[20]. וע"ד[21] ענינך הפרטיים, ראה נא בני מחמדי שלא לעזוב את השעה המוכשרה, ואם יש איזה אפשרות לגמור ענין הגון של נכבדות בכי טוב יצליח ד' ויכונן מצעדיך לטובה. פרטי הדברים הלא בארתי לפניך במכתבי העבר, והנני בזה חותם בברכה ובצפיית ישועה כנפשך היקרה ונפש אביך מצפה אשרך כה"י[22], אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. אד"ר - אדר ראשון
3. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. בעהשי"ת - בעזרת השם יתברך
6. לאה"ק - לארץ הקודש
7. ולשלו' - ולשלום
8. בע"ה - בעזרת השם
9. הר"ש - הרב רבי שם שמתחיל באות ש (כגון שמואל / שלמה / שמעון / שמחה / שאול) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
10. הק' - הקטן
11. השי"ת - השם יתברך
12. להר"ז - ל + הר"ז: הרב רבי שם שמתחיל באות ז (כגון זאב / זלמן / זכריה) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
13. הרש"ג - הרב רבי שמות שמתחילים באותיות ש, ג (למשל: שמואל + גרשון) - הפירוש המדויק תלוי בשם האדם
14. ע"י - על ידי
15. ע"ד - על דבר
16. יהי' - יהיה
17. אי"ה - אם ירצה השם
18. אע"פ - אף על פי
19. שלו' - שלום
20. בעבוה"ק - בעבודת הקודש
21. וע"ד - ועל דבר
22. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אצו

תמצית האגרת

תאריך ומקום: אדר שני תרפ"א **נמען:** מכתב גלוי לרב יצחק ירוחם (דיסקין) ולרב חיים זוננפלד

אף שנתנו יד לכותבי פלסתר שהפכו את דבריו לחירופים, הרב קוק מוחל לכולם. לאור הכרזת הנציב על סידור הרבנות, הרב קוק קורא להם לתת יד עם רבני הארץ, ולצוות על הנשמעים להם לחדול ממחלוקת ומדברי דופי על רבני הארץ. כל רבני האספה עומדים 'חזקים מצור' נגד כל פגיעה בדין תורה ובמנהגי ישראל. 'השפיעו על האספה... גם מרוחכם'.

עיקרי הדברים

- מחילה.
- סידור הרבנות.
- קריאה לאחדות.
- שמירת דין תורה.

נוסח האגרת עם ביאור

בעזהי"ת[1] אר"ש[2] תרפ"א[3] מכתב גלוי

לכבוד הרבנים הגי[4] מו"ה[5] יצחק ירוחם ומו"ה[6] חיים זאננענפעלד [הרב יצחק ירוחם דיסקין והרב יוסף חיים זוננפלד, ראשי העדה החרדית בירושלים, שהתנגדו להקמת הרבנות הראשית] שליט"א[7] שלום וברכה,

. אעפ"י[8] שכת"ר[9] עברו עלי את הדרך, לפי דעתי, והתנהגו עמדי שלא כפי הנמוס, הראוי לתלמידי-חכמים, בנתינת יד לכותבי פלסתר, [בתמיכה בכותבי כרוזי השמצה] המהפכים דברי קדש שיצאו ממני בתומת לב, לחרפות וגדופים, בכ"ז[10] אני סולח ומוחל לכל מי שפגע בי, והשעה הגדולה הזאת של בנין התורה והמשפט של דיני תוה"ק[11] בארץ ישראל בדרך חק ומשפט מאושר היא הנותנת לנו כח להתרומם מעל כל מהומות הקטנות שעברו בינינו. ואני פונה אליכם במכתבי זה גלוי לכל בית ישראל בארץ ובחו"ל[12], בדבר הענין הק'[13] העומד לפנינו עכשו. שהיא ענין סדור הרבנות באי"י[14] שעפ"י[15] הכרזת הנציב העליון [הקמת הרבנות הראשית לארץ ישראל, באדר תרפ"א, ביוזמת הנציב העליון הרברט סמואל] ירום הודו, אנו נגשים לכונן אותו שאני רואה את הדבר הזה בעזרת השי"ת[16] לפתח תקוה ולתשועת ישראל לתחית הקדש ולחזוק התורה וכבודה על אדמת הקדש ובכל העולם כולו. לפיכך אני קורא בזה לכת"ר[17] שיואילו לתן ידם עם כל רבני אי"י[18] החפצים בכל לבם ונפשם לחזק את התורה ואת היהדות הנאמנה באי"י. ואני דורש מכת"ר[19] שיצוו על כל הנשמעים לדבריהם שיחדלו מלשלח יד בבנין בית ישראל, ויחדלו מהוסיף שערוריות ומחלוקת בארץ ישראל, ונבא כלנו יחד לעבד שכם אחד לעבודת ה' ועמו, הזהרו את אנשי משמעתכם מכל דברי שוא ודופי על רבני אי"י רובם ככולם המלאים תורה ויראת שמים באמת, ושכל כונתם באספה הקדושה הזאת של כבוד הרבנות בארץ ישראל היא, רק להרבות כבוד שמים לחזק את התורה והמצוה, להגדיל את כבוד הרבנות כדי שיהיו דברי הרבנים היראים והשלמים נשמעים לעבודת ה'

ולחזוק התורה ולהרבות בישראל אחדות ושלום ולבנות בנין בית ישראל על אדמת ישראל כרצון השי"ת וכרצון יראיו וכרצון כל בית ישראל.

אל נא תמנעו את הרבים מלעשות מצוה ובפרט מצוה רבה כזאת הקבועה לדורות ליסוד בנין הקדושה, בתוכן האספה הקדושה הזאת לסדור הרבנות בארץ ישראל. כל רבני האספה כולם עומדים חזקים מצור נגד כל רוח מחבל ומהרס נגד כל מי שרוצה לנגוע בדין ומשפט תוה"ק ובמנהגי ישראל הקדושים, אפילו כמלא נימא. [כחוט השערה] נבנה נא יחד את הבנין הקדוש של סדור הרבנות בארץ ישראל כשאיפתו הצודקת של מעלת הוד הנציב העליון ירום הודו, כדי לכונן את אבני הבנין לביתנו הלאומי בארצנו הקדושה אשר מאת ה' היתה זאת לתן בלב ה הרוממה הבריטית וחבר הלאומים. להכיר את צדקת זכיותנו עליה. הבו נא גם אתם את כחכם והשפעתכם הטובה לשכלול הבנין הקדוש הזה, השפיעו על האספה הקדושה הזאת גם מרוחכם. יהי ה' עמנו ויתקננו בעצה טובה מלפניו. ולשכן בפורנו אהבה ואחוה ושלוי[20] ורעות להרבות כבוד השי"ת וכבודם של ישראל וכבוד ירושלם עה"ק[21] וכבוד אה"ק[22] בכלל, וכבוד התורה ולומדיה, לרומם את עיר אלוקינו ולהעמיד חרבותיה, לבצר חומת דתנו הקדושה ולגדור כל פרצותיה, ונזכה מהרה ליום גאולה וישועה, ליום אשר יהיה ה' לעטרת צבי ולצפירת תפארת לשאר עמו ולרוח משפט ליושב על המשפט.

ומהרה יתנני השי"ת לראות בשיבת שופטנו כבראשונה ויועצנו כבתחלה.

והנני בזה חותם בברכת שלום ובצפיית ישועה, שיתן ה' בלב כת"ר[23] להשיב לי ולכל רבני א"י הבאים אל האספה הקדושה הזאת, שהיא כנסיה שהיא לשם שמים עטרת שלום כבוד וברכה המכבדכם מאד ודו"ש[24] באה"ר[25]

הק' אברהם יצחק הכהן קוק

---

1. בעזהי"ת - בעזרת השם יתברך
2. אר"ש - אמר רבי שמעון
3. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
4. הג' - הגאון
5. מו"ה - מורנו הרב
6. ומו"ה - ומורנו הרב
7. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
8. אעפ"י - אף על פי
9. שכת"ר - שכבוד תורתו
10. בכ"ז - בכל זאת
11. תוה"ק - תורתנו הקדושה
12. ובחו"ל - ובחוץ לארץ
13. הק' - הקטן
14. בא"י - בארץ ישראל
15. שעפ"י - שעל פי
16. השי"ת - השם יתברך
17. לכת"ר - לכבוד תורתו
18. א"י - ארץ ישראל

19. מכת"ר - מכבוד תורתו
20. ושלו' - ושלום
21. עה"ק - עיר הקודש
22. אה"ק - ארץ הקודש
23. כת"ר - כבוד תורתו
24. ודו"ש - ודורש שלום
25. באה"ר - באהבה רבה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אפט

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ' אדר ראשון (שני) תרפ"א **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

הרצי"ה כבר ישמע על מה שעבר בסידור הרבנות; ראו 'יד ה' לטובה'. ההסתדרות פועלת לאט: כמעט רק המכתבים של גליצנשטיין ועניני המרכז. בימי האסיפות היו 'מלחמות רוחניות גדולות... ביחוד עם השמאל', והרב קוק עייף וזקוק למנוחה קצרה, אבל עדיין אין השעה מניחה. אם יזדמן שידוך הגון - שלא ידחה.

עיקרי הדברים

- סידור הרבנות.
- פעילות ההסתדרות.
- מלחמות עם השמאל ועייפות.
- שידוך.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום כ"ך לחדש אד"ר[2] תרפ"א[3]

בני מחמדי שליט"א[4] מפני הטרדות שנתרבו מאד באלה הימים נתאחרו דברי אליך מחמדי. כשיבאו הדברים הללו לידך בעז"ה[5], כבר תדע את אשר עבר עלינו פה בעניני סדור הרבנות. [ייסוד הרבנות הראשית לארץ ישראל, שבראשה נבחר הרב קוק, אדר תרפ"א] ובכלל ראינו יד ד' לטובה, להאיר לנו בבנין עם ד' על אדמת קדשו ברוממות דגל הקודש, להשלים על ידו את הפגמים הנראים פה ושם במהלכה של התחיה הלאומית, ולו יתי'[6] הישועה, להאיר את כל נאות יעקב, וכל מהלכי ארץ באור גאולתו. העניינים שלנו בהסתדרות הולכים לאטם, כמעט כל הפעולה הנכרת קצת פה היא כתיבת המכתבים ע"י[7] רש"ג[8], [הרב שמעון גליצנשטיין; ראו (כרך ד', אגרת אפו)] ועניני המרכז שהם עכ"פ[9] פועלים באיזה אופן שהוא בע"ה[10]. מקוה אני שבבאך בע"ה, יתפתחו הדברים באופן יותר רצוי. וע"כ[11] הנני מיחל שיעזרנו השי"ת[12] שתשוב במוקדם היותר אפשרי לחיים טובים ולשלו'[13], ונזכה לעבוד עבודת ד' ועם קדשו בהרחבת דעה וטהרת לבב.

אמנם בכל האפשרות כשיזמן השי"ת ענין נכבדות, ישר ורצוי אל תדחה. וצור ישענו ב"ה ינחנו במעגלי יושר ברב חסדו. מאד אני משתוקק לדעת מה הנה פרטי הדברים שבפעולתיך על שדי העבודה שלנו, ואם יש אפשרות ג"כ[14] לסיוע חמרי מכל התעמולה. סוכ"ס[15] צריכים אנו לאמצעיים חמריים בשביל המגמות העליונות שלנו אפילו בראשית הצעדתם. מפני היגיעה והעמל הגדול שהי'[16] לי ביחוד בימי האסיפות, המלחמות הרוחניות הגדולות שהי' עלינו ללחום ביחוד עם השמאל, שהיו חזקות יותר מאשר שערנום, סבבו לי יגיעה רבה, הנני מוכרח להנפש קצת ולנוח מעבודה במשך איזה זמן קצר עכ"פ.

וכעת עדיין אין השעה מניחה להפסיק את העבודה, כי עוד המלאכה מרובה בעה"י[17].

ועכ״פ[18] ע״כ[19] אקצר כעת ואו״ש[20] וברכה, כהנ״י[21] ונפש אביך דור״ש[22] ואשרך כה״י[23] מצפה לחדות פניך בשמחה וטוב לבב בעיר הקודש, בכט״ס[24]

אברהם יצחק ה״ק

---

1. ב״ה - ברוך השם
2. אד״ר - אדר ראשון
3. תרפ״א - השנה תרפ״א (1920/1921)
4. שליט״א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. בעז״ה - בעזרת השם
6. יתי - יתברך
7. ע״י - על ידי
8. רש״ג - רב שרירא גאון
9. עכ״פ - על כל פנים
10. בע״ה - בעזרת השם
11. וע״כ - ועל כן
12. השי״ת - השם יתברך
13. ולשלו׳ - ולשלום
14. ג״כ - גם כן
15. סוכ״ס - סוף כל סוף
16. שהי׳ - שהיה
17. בעה״י - בעזרת השם יתברך
18. ועכ״פ - ועל כל פנים
19. ע״כ - על כן
20. ואו״ש - ואומר שלום
21. כהנ״י - כנפשו היקרה
22. דור״ש - דורש שלום
23. כה״י - כנפשו היפה
24. בכט״ס - בכל טוב סלה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אקא

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ל' ניסן תרפ"א - ירושלים **נמען:** קהילת האשכנזים בקהיר

השמועה שהנציב הסכים לחלוקה בין העדה האשכנזית לספרדית בארץ היא 'דבת שוא'. כל עבודתם היא לאחד את העדות, ונסדרה 'רבנות כללית מאוחדת' מבני כל העדות.

עיקרי הדברים

- שמועת שווא.
- רבנות מאוחדת לכל העדות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה. למד ניסן, ירושלים. תרפ"א[1]

לכבוד, העדה היקרה, קהל-קדש עדת-האשכנזים ב"קיירה של מצרים". [בקהיר] ה' עליהם יחיו, ויתברכו מהר הקדש. שלו' וברכה מהררי קדש מירושלים מכתבם הנכבד, מיום, העשרים לאפריל, קבלתי, ובתשובה, מתכבד נא להודיעם כי השמועה, בדבר החלוק בין העדות האשכנזית והספרדית בארץ-ישראל, בהסכמתו של הוד מעלתו הנציב-העליון, [הרברט סמואל] איננה נכונה, וכי דבת שוא היא. אנחנו כל עבודתנו היא רק לאחד את כל העדות היהודיות השונות, ולאחה את הקרעים שנמצאים כבר בתוך שדרותנו מיוחדות, כן הדבר בעניני עבודות הצבור, וכן הוא בסדור הרבנות, שנסדרה לנו בעה"י[2] רבנות-כללית-מאוחדת, [הרבנות הראשית לארץ ישראל, שנוסדה באדר תרפ"א, ובראשה הרב קוק לאשכנזים והרב יעקב מאיר לספרדים] מתוך בני כל העדות היהודיות השונות שלנו. אדיר חפצנו תמיד, רק לקרב את פזורותינו אחת אל אחת, ולא לרחק ולהבדיל בין עדה לעדה. בבטחון-לב, יכולים אנו להודיעם מאת עבודתינו לטובת אחודי-הדעות, ומקוים ליום, אשר יבוא מבשר טוב משמע שלו'[3] משמיע ישועה, אומר לציון מלך אלהיך, [ישעיהו נב, ז] במהרה בימינו. והבוחר בשלו'[4], יפרוס סוכת שלומו עלינו ועל כל עמו ישראל, ונזכה לאורה גדולה ותשועת-עולמית, על עם ה' הגוי כלו, במהרה בימינו בקרוב. כנה"ר[5] ונפש ידי"ע[6] הדושה"ט[7] ואשרם כל הימים.

1. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
2. בעה"י - בעזרת השם יתברך
3. שלו' - שלום
4. בשלו' - בשלום
5. כנה"ר - כנפשו הרמה
6. ידי"ע - ידידו עוז
7. הדושה"ט - הדורש שלומו הטוב

עוד אגרות מאותה תקופה – עם ביאור

2 אגרות נוספות שבהן האירוע נזכר. הביאור משולב בתוך נוסח האגרות: בסוגריים מרובעים, באות קטנה ועל רקע תכלת. הוא אינו חלק מלשון האגרת

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אצ

תמצית האגרת

תאריך ומקום: ג' אדר שני תרפ"א **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

'הגיע הזמן די והותר שתהיה חזק בהסכמת עצמך'. ההצעות - דייכאווסקי, הרב מריגא, חתן הרב סגל מוורשה, וקאליש - עומדות 'על משקל אחד'. כל עניין שקרוב לצאת לפועל ושלבו נוטה אליו - 'עשה והצלחי'. על הרב מריגא יש לבחון, כי אינו דומה רב בעיר קטנה לרב בעיר גדולה. נטיית הרצי"ה 'קדושה' להם. אישור הרבנות על ידי הנציב.

עיקרי הדברים

- להחליט בעצמו.
- ארבע הצעות.
- בחינת ריגא.
- אישור הרבנות.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. יום ג' לחדש אדר ב' תרפ"א[2]

בני מחמדי שליט"א[3] הגיענו מכתבך היקר, ובמשך הזמן גם מכתב מר"א ריבלין, והנה ע"ד[4] הענינים אי אפשר לנו מרחוק לשפוט, וכבר כתבתי לך יקירי כמה פעמים, שהגיע הזמן די והותר, שתהי'[5] חזק בהסכמת עצמך. וזה הי'[6] נאה גם בהיותך עמנו בקרבת מקום, ומה יש לדבר כעת שעצת ד' היא שתהי' לע"ע[7] במרחק מקום מאתנו, והנה אלה הענינים שהוצעו, הענין של דיכאווסקי, [ראו (כרך ד', אגרת אפב)] ושל הרב מריגא, ושל הרב חתן הר"י[8] סג"ל[9] מווארשא, ושל קאליש, עומדים לפני הסקירה הראשונה על משקל אחד. כמובן שיש צדדים שונים לכל אחד מהם למעליותיו, ולאידך גיסא. וע"כ[10] כל ענין היותר קרוב לצאת אל הפועל בע"ה[11], אם גם נטית לבבך היא לזה, עשה והצלח. והשי"ת[12] יראינו בחסדו ובישועתו ונזכה לראותך בתור אדם המעלה, שפוי מטרדות הזמנים, ומוכן לעסוק בעבודת ד' ותו"ק[13], ובעבודת עם ד' ונחלתו, כחפצנו ושאיפת לבבינו באמת. כפי מה שהציע ר"א ריבלין, הענין מריגא נראה ישר, אותו הלא אנו מכירים, אמנם אינו דומה מי שהי'[14] רב בעיר קטנה, למי שהוא עכשיו רב בעיר גדולה ובעל בעמיו, ע"ז[15] צריך חדירת עין הראויה לבחון, וחושב אני בע"ה שתומת לבבך וטוהר רוחך יחד עם שכלך הישר יספיקו לזה.

מה שצריך לדבר הוא רק באיזה אופן להגיע לריבלין, ואם יש עיכוב בזה אין כדאי לדחות את השעה, ואולי הענין מלונדון הוא יותר קרוב, אע"פ[16] שמ"מ[17] יש הכרעה לבת רב ע"פ[18] נטייתינו. ואולי אין כן הדבר ע"פ נטייתך. כבר דברי אמור, שחפצך ונטייתך הישרה קדושים הם לנו בכל הגבול האפשרי. הלא ידעת מהאישור של הרבנות ע"י[19] הנציב [הנציב העליון הרברט סמואל, שאישר את הרבנות הראשית] נ"י[20].

יתן ד' להצלחה אני מקצר מפני הטרדא הואיל נא לשמחנו בדבריך בפרטיות, וה' יברכך בכל טוב, וירממך ברב עז ושלו'[21] כנה"י[22] ונפש אביך מצפה אשרך וטובך כה"י[23]

אברהם יצחק ה"ק

1. ב"ה - ברוך השם
2. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
3. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
4. ע"ד - על דבר
5. שתהי' - שתהיה
6. הי' - היה
7. לע"ע - לעת עתה
8. הר"י - הרב ר' יהודה (סג"ל, מוורשה)
9. סג"ל - סגן לויה (כינוי משפחה ללויים)
10. וע"כ - ועל כן
11. בע"ה - בעזרת השם
12. והשי"ת - והשם יתברך
13. ותוה"ק - ותורתנו הקדושה
14. שהי' - שהיה
15. ע"ז - על זה
16. אע"פ - אף על פי
17. שמ"מ - שמכל מקום
18. ע"פ - על פי
19. ע"י - על ידי
20. נ"י - נרו יאיר
21. ושלו' - ושלום
22. כנה"י - כנפשו היקרה
23. כה"י - כנפשו היפה

אגרות הראי"ה – כרך ד' – אגרת אצה

תמצית האגרת

תאריך ומקום: כ"א אדר שני תרפ"א **נמען:** בנו, הרב צבי יהודה

ההצעה מקאליש ראויה להקדים, מצד 'התוכן המוסרי': הרב פנה ראשון ובגלוי, ולא דרך אמצעים. בעניין תעודה על 'הרבנות הראשית' - אף שזה נראה כ'חפץ התגדרות במינוי שאני מתעב', שלח בקשה לד"ר עליאש. בתוספת: על הרצי"ה לנסוע לקאליש קודם; ו'לא תדחה את ההשתדלות במצבך הפרטי בשביל שום עבודה כללית', כי גם תיקון מצבו הפרטי הוא חוליה בעבודת הקודש.

עיקרי הדברים

- הקדמת קאליש.
- תעודה - בלי התגדרות.
- הפרטי חלק מהכללי.

נוסח האגרת עם ביאור

ב"ה[1]. כ"א אד"ש[2] תרפ"א[3]

בני מחמדי שליט"א[4] מכתביך, עם הרצוף שם מכתבי הרב מקאליש שי'[5] הגיענו, וג"כ[6] הדעפעשע, והנה כבר גליתי את דעתי במכתבי העבר שחפצנו הוא שתסכים בדעתך החזקה בע"ה[7] לגמור איזה ענין מהענינים הנכבדים, ואין אנו נוטלים לעצמנו רשות לחות לך דעה על נטיות רוחך הטהור בחייך הפנימיים, ככל האפשרי. אמנם הענין מקאליש לפי הנראה ראוי להיות מוקדם לענינים אחרים. מצד התוכן המוסרי, מפני שהוא פנה בראשונה אלינו בדברים ברורים, מה שא"כ[8] שארי הענינים מריגא מלונדון ומוורשא, שבאו בדברים בזהירות וע"י[9] אמצעיים. כמובן שאין זה גרעון לגבייהו חלילה.

אבל הנכון להתחשב עם רגשי איש להקדים להציע את דבריו בהתגלות הלב. ולא הקפיד ע"י[10] נימוסי ההבל שבדרכי כבוד המדומה, ואם מד' יצא הדבר, יחנינו לברך על המוגמר, בחסדו הגדול, והנה ע"ד[11] תעודה המפרשת את הביטוי של הרבנות הראשית, [ראו (כרך ד', אגרת אפט)] אע"פ[12] שהיא אינה דרישה מוסרית כ"כ[13] מצדי, כמובן שנראה קצת כמין חפץ התגדרות במינוי שאני מתעב זה, בכ"ז[14] שלחתי לידידינו ד"ר[15] עליאש [מרדכי אליאש, עורך דין ועסקן ציבור בירושלים] נ"י[16] פתקא עם הדעפשע שלך, וחושב אני שימלא הדבר, ונשלח לך בע"ה במוקדם האפשרי. - תוכל לשער עד כמה גדלו געגועינו לשובך בעה"י[17], ובפרט שהעבודה המוכרחת להסתדר בעהשי"ת[18] בקרוב, דורשת הרבה שתהי'[19] פה עמנו יחד, וצור ישראל יחזקנו בישועתו ויעודד ויטהר רוחנו לעבודתו האמתית, עבודת קדושתו, עבודת עמו תורתו ונחלתו, בטוהר העיון, וביושר לב, בדרכי שלו'[20] ואמת ואהבה טהורה. קשה לי להאריך כעת, ולבאר את הקוים של מהלך התקוות בע"ה, אשר מידי צור ישראל יאיר לנו מתוך המאפלים המכסים את כל נאות ישראל ואת כל אהלי עם ועם. תל"י[21] על החוה"ש[22] אשר עמנו והשי"ת[23] יזכנו לראות ישועת גבורת ישע ימינו בב"א[24].

אביך מצפה אשרך כה"י[25]

אברהם יצחק ה"ק

נ.ב. ד"ש[26] כל יקירינו בשויץ, מה' קמחי שי' הגיעני מכתב ע"ד ענין ממוני אחד, וכתבתי להרב מקייראה [הרב רפאל אהרן בן שמעון; ראו (כרך ב', אגרת תשכב)] בזה. כשתתקבל התשובה אודיע אי"ה[27] בל"נ[28]. שלו' רב לכל העובדים ברוממות דגל קדשנו, להשלים את אור התחי'[29], ההולכת ובוקעת בחסדי אור ישראל צור עולמים ב"ה. הנ"ל[30] נ.ב. והנה כעת קבלנו את הכרטיס שלך מבאזל. והנני מוצא לנחוץ להעריך שהסכמתנו היא בע"ה, שקודם כל תסע לקאליש אם יהי'[31] לך אפשרות במוקדם היותר אפשרי. מה שתלגרפנו ע"ד לונדון הי'[32] לפני קבלת מכתביך ע"ד קאליש. והשי"ת יגמור בעדנו לטובה, ולמע"ה[33] לא תדחה את ההשתדלות במצבך הפרטי, בשביל שום עבודה כללית, כי בעה"י גם תיקון מצבך הפרטי הוא בסיס בע"ה להמצב הכללי, וחוליא חשובה בכל השלשלת הגדולה של עבודת הקודש אשר בעצת ד' הוטלה עלינו, לעדור בה בלא לב ולב, ולד' הישועה, אביך הנ"ל דר"ש[34] ידידינו הגדולים, ההי"ג[35] ד"ר כהן האב"ד[36] [הרב ד"ר אשר מיכאל (ארתור) כהן, רבה של באזל] שליט"א וכב"ב[37] היקרים שי' באה"ר[38] ונאמנה הנ"ל.

---

1. ב"ה - ברוך השם
2. אד"ש - אדר שני
3. תרפ"א - השנה תרפ"א (1920/1921)
4. שליט"א - שיחיה לאורך ימים טובים אמן
5. שי' - שיחיה
6. וג"כ - וגם כן
7. בע"ה - בעזרת השם
8. שא"כ - שאם כן
9. וע"י - ועל ידי
10. ע"י - על ידי
11. ע"ד - על דבר
12. אע"פ - אף על פי
13. כ"כ - כל כך
14. בכ"ז - בכל זאת
15. ד"ר - דוקטור
16. נ"י - נרו יאיר
17. בעה"י - בעזרת השם יתברך
18. בעהשי"ת - בעזרת השם יתברך
19. שתהי' - שתהיה
20. שלו' - שלום
21. תל"י - תודה לא-ל יתברך
22. החוה"ש - החיים והשלום
23. והשי"ת - והשם יתברך
24. בב"א - במהרה בימינו אמן
25. כה"י - כנפשו היפה
26. ד"ש - דרישת שלום
27. אי"ה - אם ירצה השם
28. בל"נ - בלי נדר
29. התחי' - התחיה

30. הנ"ל - הנזכר לעיל
31. יהי' - יהיה
32. הי' - היה
33. ולמע"ה - ולמעלה
34. דר"ש - דורש שלום
35. ההי"ג - הרב הגאון
36. האב"ד - האב בית דין
37. וכב"ב - וכל בני ביתו
38. באה"ר - באהבה רבה